

Barnperspektiv i asylprocessen

1 Innehållsförteckning

- 2 Förslag till riksdagsbeslut
- 3 Inledning
- 4 Barnkonventionen måste göras till svensk lag
- 5 Barnrelaterad landinformation i asylärenden
- 6 Särskild utredningsmetodik för barn
- 7 Familjeåterförening
- 8 Lagkollision mellan LVU och UtlL
- 9 Gör skolan till en frizon
- 10 Åldersbedömningar av barn

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i regleringsbrev bör ålägga Migrationsverket att i barns asylärenden använda landinformation som särskilt handlar om förföljelse av barn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Migrationsverket att utarbeta riktlinjer för utredningen och bedömningen av barns asylskäl.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ för att göra det möjligt för vårdnadshavare med permanent uppehållstillstånd att i Sverige lämna in ansökan om familjeåterförening å sina i Syrien boende barns vägnar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ändring av lagen om vård av unga bör genomföras så att en utvisning av den som är tvångsomhändertagen med stöd av lagen förutsätter godkännande av socialnämnden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om ändring av polislagen med innebörden att polisen inte ska få eftersöka barn som ska avvisas eller utvisas i eller på väg till och från skolan eller förskolan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Migrationsverket i uppdrag att skriftligt redovisa hur Socialstyrelsens åtta rekommendationer för åldersbedömning av barn har genomförts i verksamheten.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en möjlighet att överklaga beslut om åldersförändring bör införas i utlänningslagen.

3 Inledning

Mottagandet av ensamkommande flyktingbarn har de senaste åren varit föremål för uppmärksamhet och vissa förändringar har genomförts för att förbättra mottagandet. Det finns dock ett område som inte rönt så mycket uppmärksamhet och det gäller själva bedömningen av barns asylansökningar. Vi vet dock att mycket få barn får flyktingstatus, det gäller både Sverige och Europa.

4 Barnkonventionen måste göras till svensk lag

Det är av största vikt för asylsökande barn och andra barn som ansöker om uppehållstillstånd att barnkonventionen inkorporeras och därmed görs direkt tillämplig hos svenska domstolar och myndigheter. Samtidigt bör en svensk ratificering av konventionens tilläggsprotokoll om individuell klagorätt för barn till FN:s barnkommitté påskyndas. Så länge barnkonventionen inte gäller som svensk lag blir konsekvensen att barnkonventionen inte får företräde vid konflikt med andra lagar. Regeringen har nu beslutat att låta en utredare analysera för- och nackdelar med att inkorporera barnkonventionen med svensk rätt, men eftersom utredaren inte ska presentera sina slutsatser förrän 2015 lär ett skarpt förslag dröja. Barnkommittén studerade samma frågor redan på 1990-talet och en kartläggning av hur svensk rätt överensstämmer med barnkonventionen gjordes 2011. Vänsterpartiet menar att detta räcker som underlag. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med ett förslag om att göra barnkonventionen till svensk lag. Denna fråga utvecklar vi vidare i motion V216, Barnkonventionen.

5 Barnrelaterad landinformation i asylärenden

Kunskapen om barnrelaterad förföljelse är bristfällig. Migrationsverket använder barnspecifik landinformation i mycket begränsad omfattning. Också hos ombuden finns kunskapsbrister i detta avseende. Av central betydelse är här förutom flyktingkonventionen också barnkonventionen. FN:s flyktingkommissariat har också utfärdat riktlinjer för asylprocessen för ensamkommande barn som innehåller vägledning beträffande barnrelaterad förföljelse. Regeringen bör i regleringsbrev ålägga Migrationsverket att i barns asylärenden använda landinformation som särskilt handlar om förföljelse av barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Särskild utredningsmetodik för barn

Det är väsentligt att det finns personal utbildad i utredningsmetodik för barn. Det krävs t.ex. särskilda kunskaper för att kunna bedöma barns subjektiva fruktan för förföljelse. Regeringen bör uppdraga åt Migrationsverket att utarbeta särskilda riktlinjer för utredning och bedömning av barns asylskäl. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Familjeåterförening

Migrationsverket har i september 2013 genom ett rättsligt ställningstagande förklarat att syrier som flytt till Sverige ska få permanent uppehållstillstånd. Det är ett välkommet beslut som ger dessa flyktingar möjlighet att ansöka om familjeåterförening. För att inte denna process ska bli onödigt krånglig behöver det nu införas en möjlighet för den anhöriga i Sverige att här lämna in ansökan för sin familj. Det är inte rimligt att barn ska behöva ta sig till en ambassad i ett annat land för att kunna återförenas med föräldrar i Sverige.

Regeringen bör därför ta initiativ för att göra det möjligt för vårdnadshavare med permanent uppehållstillstånd att i Sverige lämna in ansökan om familjeåterförening å sina i Syrien boende barns vägnar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Lagkollision mellan LVU och Util

Genom propositionen 1996/97:25 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv, genomfördes en förändring i lagen om vård av unga (LVU), som innebar att utlänningslagen alltid går före vid en lagkollision med LVU. I flera fall har beslut fattats om att utvisa barn som tvångsomhändertagits tillsammans med de föräldrar som förvaltningsrätten konstaterat saknar förmåga att tillgodose barnets behov.

En förändring av lagen om vård av unga bör genomföras så att en utvisning av den som är tvångsomhändertagen med stöd av lagen förutsätter godkännande av Socialnämnden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Gör skolan till en frizon

I och med den ändring av skollagen som trädde i kraft 1 juli 2013 har barn till papperslösa rätt att gå i skolan. Det är en välkommen förändring. Samtidigt finns en risk att de berörda barnen och deras föräldrar inte vågar utnyttja rätten till utbildning av rädsla för ett gripande i eller på väg till eller från skolan. Det finns också en risk att polisen skuggar barnen på väg från skolan eller förskolan för att spåra föräldrarna. För att rätten till utbildning ska gälla alla barn inte bara i teorin utan även i praktiken måste skolan bli en frizon där polisen inte griper barn till papperslösa. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag om en ändring av polislagen med innebörden att polisen inte ska få eftersöka barn som ska avvisas eller utvisas i eller på väg till och från skolan eller förskolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Åldersbedömningar av barn

Frågan om huruvida en asylsökande har fyllt 18 år eller ej kan få långtgående rättsverkningar i asylprocessen och för mottagandet. Asylsökande barn har t.ex. rätt till fullständig sjukvård och får inte skickas tillbaka till hemlandet utan att någon tar emot dem. För ensamkommande barn gäller bl.a. att god man ska förordnas för dem, att de placeras i familjehem eller ungdomshem med stöd av vuxna, att deras asylärenden behandlas med förtur. Dessutom har regeringen och Miljöpartiet meddelat att de kommer att presentera ett förslag om att barn ska kunna beviljas uppehållstillstånd p.g.a. särskilt ömmande omständigheter i stället för det snävare begreppet synnerligen ömmande omständigheter som gäller i dag. Det blir då än viktigare att åldersbedömningar, som görs av myndigheterna och som avviker från vad barnet uppger, omgärdas med starka rättssäkerhetsgarantier.

De åldersbedömningar av barn som nu görs av Migrationsverket lider av allvarliga rättssäkerhetsbrister. Den nuvarande ordningen hos Migrationsverket är att handläggaren noterar i journalen huruvida den asylsökande gjort sannolikt att hans/hennes ålder är under 18 år. I praktiken får detta handläggningsbeslut viktiga rättsverkningar beträffande samhällets stöd i form av boende, rätt till god man osv.

Marie Köhler, barnhälsovårdsöverläkare vid Region Skånes universitetssjukhus uppgav följande för Dagens Nyheter (2012-06-17):

”Det senaste året har jag samlat tjugo fall där upprörda ombud och gode män ansett att Migrationsverket felaktigt skrivit upp åldern. Här har ofta handläggaren använt röntgen som en absolut sanning. Det är en megaskandal och djupt oetiskt.”.

Ibland genomför Migrationsverket medicinska åldersutredningar, men då tar man otillräcklig hänsyn till de stora felmarginaler som gäller för sådana undersökningar och att de skapats för att mäta fysisk mognad, inte för att fastställa födelsedatum, vilket är en helt annan sak. Inte heller kompletteras dessa röntgenundersökningar med en åldersutredning av barnläkare med bl.a. upptagning av uppgifter om barnets bakgrund och utveckling och värderingar av längd, vikt, psykomotorisk och somatisk utveckling.

Socialstyrelsen har efter diskussioner med Migrationsverket kommit med rekommendationer avseende medicinsk åldersbedömning av barn i övre tonåren.

Regeringen bör ge Migrationsverket i uppdrag att lämna en skriftlig redovisning av hur verket omsätter dessa rekommendationer i sin verksamhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Härutöver har Socialstyrelsen framfört att beslut om förändring av ålder bör ske på ett rättssäkert sätt i form av ett formellt beslut med besvärshänvisning, något som UNHCR, UNICEF och Europarådet kräver. Med tanke på de utomordentligt stora rättsverkningar ett beslut om förändring av ålder medför, bör ett sådant beslut kunna överklagas särskilt och en ändring med sådan innebörd genomföras i utlänningslagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 23 september 2013

Christina Höj Larsen (V)

Ulla Andersson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Jacob Johnson (V)

Josefin Brink (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)